

WERKEN AAN GOED TAALONDERWIJS:

DE OPLEIDING TAAICOÖRDINATOR HELPT DAARBIJ!

Lezen met begrip, schrijven volgens de inzichten van genre-didactiek, literaire gesprekken, taaldenkgesprekken en discussies; er is de laatste jaren veel aandacht voor allerlei aspecten van goed taal/leesonderwijs en er verschijnen geregeld nieuwe onderzoeken naar de effectiviteit van interventies. Goed taalonderwijs vindt de hele dag door plaats en is verweven met alle vakken. Dat maakt het interessant én complex.

In de Opleiding Taalcoördinator kijken deelnemers aan de hand van de nieuwste inzichten naar het taalonderwijs op hun eigen school: wat is sterk, wat kan beter? Er wordt een taalbeleidsplan opgesteld en plannen worden met het team bedacht en uitgevoerd. Verandering vanuit urgentie: omdat het goed is voor de taalontwikkeling van kinderen.

De opleiding tot Taalcoördinator is vorig jaar (landelijk) herzien. Wat zijn de ervaringen van enkele deelnemers? In gesprek met Nathalie Holtkuile, werkzaam bij de Vijf-er (een grote basisschool in Deventer) en Evelyn Marsman, als leraar verbonden aan obs Stokkum in Markelo (een kleine buurtschool) over wat die opleiding, die ze bijna afronden, voor hun school betekent.

Nathalie: 'Op de Vijf-er werken we met een veranderde organisatiestructuur. Per vakgebied is een coördinator aangesteld die samen met een ontwikkelteam, waar collega's deel van uitmaken, werkt aan onderwijsverbeteringen. Onze school heeft wel een leescoördinator, maar taal is breder dan dat en met de invoering van een nieuwe taalmethode en achterblijvende resultaten vonden we het belangrijk dat er ook een taalcoördinator kwam. Ik ben zelf een groot taalliefhebber, houd erg van lezen, liedteksten en gedichten schrijven en spelen met woorden. Ik ben altijd

nieuwsgierig naar betekenissen van woorden, ga op zoek naar mooie zinnen. Door het volgen van de opleiding is mijn enthousiasme voor goed taalonderwijs, maar ook mijn kritische houding ten opzichte van wat we op school doen, alleen maar gegroeid. Ik zie veel kansen om recente inzichten op

v.l.n.r.: Evelyn Marsman, Véronique Damoiseaux, Els Dotinga en Nathalie Holtkuile

het gebied van taalonderwijs in de school, daarnaast moet ik uitkijken dat ik niet té snel wil.'

Evelyn: 'Mijn school is dit jaar gestart met het opnieuw overdenken van onze visie op leren en onderwijs. Ook het taalbeleid wordt onder de loep genomen. Collega's gaven aan dat ze graag betekenisvoller onderwijs willen geven. We oriënteren ons op thematisch werken bij wereldoriëntatie en we zien kansen om taal en wereldoriëntatie meer aan elkaar te verbinden. Door het opstellen van een taalbeleidsplan kunnen we gericht werken aan integratie en aandacht besteden aan een goede leerlijn voor alle domeinen van taal. Ik wil het plan opstellen mét het team, zodat we samen nadenken over wat we sterk vinden aan ons taal- en leesonderwijs en ook samen stappen nemen om dat te versterken.'

Nathalie: 'Samenwerken met het team is van groot belang. Omdat er al een leescoördinator is op onze school, stuur ik nu aan op een goede samenwerking. Lezen is zo verweven met alles wat we doen gedurende de dag, dat het belangrijk is om met de leescoördinator na te denken over hoe we kinderen goed leren lezen. Het helpt dat in de opleiding alle aspecten van een domein in een samenhangend geheel aan bod komen: een heel blok gaat over lezen, van leesbevordering tot technisch lezen, van begrijpend luisteren tot het lezen van teksten bij wereldoriëntatie. Bovendien wordt ook de samenhang met andere domeinen me steeds duidelijker: hoe belangrijk mondelinge taalonderwijs is voor het schrijfonderwijs, bijvoorbeeld. Ik ben heel enthousiast over de taalrondes van Van Norden, die ben ik meteen gaan invoeren in ons schrijfonderwijs. Eerst mondeling verwoorden, dan schrijven! We gaan nu op school veel meer de

diepte in, halen veel meer uit een taalles. De opleiding heeft me daar echt een duw voor in de rug gegeven.'

Evelyn: 'Steeds als ik wat nieuws leer, wil ik dat meteen in mijn eigen klas uitproberen. Het is erg motiverend om te ervaren dat leerlingen enthousiast worden en meer betrokken raken bij de opdrachten. Ik ben zelf een echte lezer, ik vind het heerlijk om kinderen voor te lezen, ook in de bovenbouw. In de opleiding worden we steeds geïnspireerd om recente jeugdliteratuur in de klas te gebruiken. *De Zweetvoetenman*, een informatief boek over onze rechtspraak, vond ik zo interessant, dat ik dat direct besprak met mijn kinderen in groep 6, 7 en 8. Dat boek sloeg echt aan! Ook mijn collega's raken geïnspireerd door mijn enthousiaste verhalen. Na de zomer ben ik in de onderbouw gaan werken, maar mijn collega die nu de bovenbouwgroep heeft, probeert ook nieuwe

inzichten op bijvoorbeeld het gebied van begrijpend lezen toe te passen in haar lessen. Wat ik vooral mooi vind, is dat we de vraag 'waarom doen we het zo' veel vaker stellen. Wat willen we bereiken en op welke manier? Dat gesprek is heel waardevol.'

Nathalie: 'Toen ik net de opleiding startte, vond ik het best een beetje eng: de rol van taalcoördinator is anders dan wanneer je alleen collega's bent en ook een team begeleiden is nieuw. We worden daartoe wel gemotiveerd door praktijk-opdrachten. Er is steeds keuze uit opdrachten, zodat je kunt doen wat bij jouw schoolteam en bij je eigen ontwikkeling past. Ik heb presentaties gegeven op school over de relatie tussen schrijfonderwijs en het stimuleren van het spelling-geweten en over mondelinge taalvaardigheid. Ik ben ook bij collega's lessen gaan observeren om te zien hoe zij aan woordenschatontwikkeling werken. Ik ben veel zichtbaarder geworden in mijn rol van Taalcoördinator. Eerst probeerde ik vooral in mijn eigen klas nieuwe dingen uit, nu deel ik nieuwe inzichten ook in het Taalontwikkelteam en overdenken we samen waar we afspraken over maken. Het invoeren van de taalrondes van Van Norden is daar een mooi voorbeeld van. We werken op school al langer met afsprakenkaarten en die worden nu beter onderbouwd ingezet om het taalonderwijs meer diepgang

te geven.' 'Ik zie steeds meer hoe belangrijk taal is. Het ontwikkelteam wereldoriëntatie beraadt zich momenteel over de richting die we kiezen op school, en of we met methodes willen gaan werken of niet. Ik sluit me nu aan bij die overlegmomenten. Niet alle collega's begrijpen dat helemaal, ze denken dat het twee gebieden zijn. Maar ik zie vooral veel relaties, want met welke teksten gaan we werken, hoe gaan we kinderen leren die te begrijpen, hoe halen we zoveel mogelijk uit gesprekken met kinderen tijdens die wo-lessen: er komt zoveel taal bij kijken!'

Evelyn: 'Dat herken ik wel. In het begin was ik vooral in mijn klas aan het experimenteren en stoeien met inzichten, kennis en ideeën die ik in de opleiding heb opgedaan. Maar al snel heb ik het team erbij betrokken. Samen met mijn collega's heb ik een sterke/zwakke analyse gemaakt op het gebied van lezen, schrijven en mondelinge taalvaardigheid. Hierdoor kreeg ik direct een helder beeld waar mijn team kansen en sterke punten ziet maar ook waar de zwakke punten zitten. Het laatste half jaar ben ik steeds meer zichtbaar geworden bij vergaderingen en promoot ik actief goed leesonderwijs in mijn team. Ik heb bij collega's in de klas gekeken tijdens lessen van begrijpend lezen. Bij vergaderingen heb ik checklists over leesbevordering laten invullen. Daaruit vloeien weer

mooie, constructieve gesprekken waarbij ik mijn kennis en inzichten kan laten zien. Binnenkort houd ik tijdens een studiedag een presentatie over effectief begrijpend lees-onderwijs, maar ik wil niet alleen informeren, maar ook laten ervaren dat het belangrijk is om het anders te gaan doen dan wij het nu doen. Dan is het fijn om tijdens de opleiding nog even te kunnen sparren over hoe je dat nou kunt aanpakken, zo'n werkbijeenkomst. Of iets uit te proberen en bij te schaven.'

Nathalie: 'Bij de start van de opleiding voerde ik meteen een gesprek met onze directeur. Die moet namelijk wel achter je staan. Je moet de kans krijgen om in het team de rol van taalcoördinator uit te oefenen. Ik krijg er tijd voor, krijg ruimte op studiedagen en bij werkoverleg en word tien dagen per jaar uitgeroosterd om op kantoor plannen uit te werken en zaken voor te bereiden. Dat is veel lastiger op een kleine school. Je moet ook initiatiefrijk zijn natuurlijk, niet afwachten, voortdurend het team en de directie betrekken bij het taalbeleid en de uitvoering daarvan. Het opstellen van een plan is lastig, maar ik heb geleerd niet alles tegelijkertijd te doen, het behapbaar te maken. Dat vind ik niet makkelijk, ik wil eigenlijk veel meer aanpakken in de school, maar je kunt niet te veel voor de troepen uitrennen. Het kost veel tijd om iedereen te

bereiken, zeker bij zo'n groot team. En zelf ben ik ook nog heel erg in mijn rol aan het groeien. Veel lezen, congressen bezoeken, sparren op de opleiding; interessant, maar ook dát kost tijd!

Evelyn: 'Tijdens de bijeenkomsten van de opleiding bespreken we de gang van zaken op onze scholen. Iedere school heeft andere prioriteiten, we maken niet dezelfde keuzes. We leren die keuzes te onderbouwen. Er wordt literatuur aangereikt om dat te kunnen doen en we adviseren en informeren ook elkaar.'

Nathalie: 'Het heeft mij wel verrast dat je snel aan de slag kunt in je school als taalcoördinator. Je ontdekt tijdens de opleiding dat er nog veel te leren valt. En tegelijkertijd moet je ook meteen in je eigen school opdrachten gaan uitvoeren. Best pittig soms, maar juist daardoor ook leerzaam. Terwijl je je weg nog

zoekt in al die informatie, word je door het team ook al bevraagd en aangesproken. Dat is wel mooi, want je ziet steeds beter wat er in het taalonderwijs eigenlijk wel sterker kan. Je kunt niet afwachten, je wilt ook niet afwachten! Want het taalonderwijs mag wel betekenisvoller voor de kinderen. Want daar doe je het toch voor, voor de kinderen!'

Véronique Damoiseaux is hogeschooldocent Taal op KPZ.

Vanaf december 2019 gaat de opleiding Taalcoördinator van start. De opleiding duurt een jaar en wordt dit keer verzorgd door KPZ samen met Windesheim. Kijk voor meer informatie op www.kpz.nl.

